

poszczególnego człowieka, zbliża się ten Sam w odwiecznej miłości swojej do człowieka współczesnego, z jego problemami, wątpliwościami, w znakach liturgii roku kościelnego. Człowiek współczesny, jak niegdyś wątpiący Żydzi na pustyni pyta: „Czy jest wśród nas Jahwe, czy Go nie ma?” (Wj 17, 7), czy Kościół jest rzeczywiście Bożą sprawą czy nie? Czy Ewangelia jest rzeczywiście aktualną i możliwą do zrealizowania dla współczesnego człowieka, czy nie; czy sakramenty rzeczywiście są potrzebne i skuteczne czy nie, czy Chrystus dziś jeszcze może zaspokoić wszelkie głody człowieka czy nie?” (por. s. 41—48).

Ale oto poprzez liturgię, przechodząc Pan, pyta też tego człowieka: „czy chcesz przyjąć Boży dar, czy nie?” (por. s. 48). Tak więc liturgia prowadzi do spotkania z Przechodzącym, Owocność tego spotkania zależy od naszej odpowiedzi, postawy, zaangażowania, wierności.

Książka zatem, trzeba to podkreślić, przybliża problematykę roku liturgicznego współczesnemu czytelnikowi, ukazuje jego aktualność i doniosłość dla życia chrześcijańskiego.

Kraków

Ks. STEFAN KOPEREK CR

THADDEE MATURA, *Le Radicalisme Évangélique, aux sources de la vie chrétienne*, Paris 1978, stron 210.

Książka ukazała się w „Lectio Divina” jako 97 tom tej serii. Autor opiera swoją pracę zasadniczo o Ewangelie synoptyczne. Inne pisma Nowego Testamentu są uwzględniane tylko ubocznie w miejscach paralelnych lub zbliżonych do tekstów ewangelicznych — synoptycznych. Dzieło jest obliczone na odbiór nie tylko egzegetów, ale wiele szerszego kręgu czytelników, dla których radykalne wymagania Chrystusa są zawsze aktualne i obowiązujące. Stąd autor postanowił, na ile to było możliwe, unikać technicznych, naukowych określeń i obfitości przypisów.

Zagadnienie radykalizmu prezentuje autor w trzech częściach. W pierwszej ukazuje najpierw różne znaczenia wyrazu „radykalny” w użyciu świeckim i religijnym. Ponieważ wyraz ten nie występuje w Ewangeliach synoptycznych jak i w ogóle w całej Biblii, dlatego jako kryterium poszukiwań i analiz wybiera autor te teksty z Ewangelii synoptycznych, które żądają radykalnych postaw lub czynów zrywających ze zwyczajnym sposobem działania. Takich tekstów jest bardzo dużo, gdyż — jak zauważa autor — cała Ewangelia jest radykalna, Jej radykalne wymagania stanowią główny zrąb Chrystusowego orędzia i dotyczą całej chrześcijańskiej egzystencji. Autor logicznie uporządkowuje odnośne teksty i sprowadza je do czterech wielkich tematów stanowiących część drugą omawianej przez nas książki. Są to następujące tematy:

1. Radykalne wymagania pod adresem uczniów (rozdział pierwszy).
2. Ogół synoptycznych danych o wyrzeczeniu (rozdział drugi).
3. Postawa wobec dóbr materialnych (rozdział trzeci).
4. Radykalizm prawa w kazaniu na górze (rozdział czwarty).

Treścią rozdziału piątego są luźne logia Chrystusa, nie mające powiązania z poprzednimi tematami, a wyrażające właśnie radykalizm ewangeliczny. Są to: „wielu pierwszych będzie ostatnimi, a ostatnich pierwszymi” (Mt 10, 31), „kto nie jest ze mną, jest przeciwko mnie” (Mt 12, 30), „nie przyszedłem przynieść pokoju, ale miecz” (Mt 10, 36), „królestwo niebieskie doznaje gwałtu i ludzie gwałtowni je zdobywają” (Mt 11, 12), odcięcie ręki

i nogi, wylupienie oka (Mk 9, 43—47), „usiłujecie wejść przez ciasne drzwi” (Łk 13, 23—24), „wielu powołanych, mało wybranych” (Mt 22, 14), obliczanie wydatków i sił wojskowych (Łk 14, 28—32), „słudzy nieużyteczni” (Łk 17, 7—10).

Porównanie synoptyków z innymi pismami Nowego Testamentu w kwestii radykalizmu (rozdział szósty) doprowadza autora do stwierdzenia m. in., że w Listach Pawłowych znajdują się te same tematy dotyczące radykalizmu miłości, głoszonego w kazaniu na górze. Apostoł narodził za chęca chrześcijan do błogosławienia prześladowców (Rz 12, 14; 1 Kor 4, 12), do czynienia im dobra (Rz 12, 20), unikania gniewu (Kol 3, 8; Ef 4, 26. 31), nie oddawania złem za złe (Rz 12, 17; 1 Tes 5, 15) itd. a zwłaszcza uderzające są podobieństwa do błogosławieństw i do kazania na górze w Pawłowym hymnie o miłości (1 Kor 13, 5—7). W Pismach Janowych natomiast — zdaniem autora — ujęć radykalnych prawie nie ma. Tłumaczy się to tym, że św. Jan sprowadza opisy wydarzeń i słowa do dwóch fundamentalnych zasad, mianowicie wiary w Jezusa i miłości bliźniego. Jest w Pismach Janowych mimo to kilka podobieństw do radykalizmu synoptycznego (np. J 15, 13. 18. 20; 1 J 3, 15. 17; 4, 20) zwłaszcza w jednym wspólnym z synoptykami logionie (Mk 8, 35) przekazanym w nieco zmodyfikowanej formie, mianowicie w słowach: „Ten kto miłuje swoje życie traci je, a kto nienawdził swego życia na tym świecie, zachowa je na życie wieczne” (J 12, 25).

Ogólnie biorąc, pisma Nowego Testamentu uwzględniają w swej treści sytuację powstałą w gminach chrześcijańskich. Jedynie Dzieje Apostolskie, jako kontynuacja Trzeciej Ewangelii, obejmują realizację radykalnych poleceń Chrystusa.

W trzeciej części autor grupuje treść radykalizmu u synoptyków m. in. wokół czterech głównych idei. Są to mianowicie: radykalizm pójścia w ślad za Chrystusem, radykalizm miłości, radykalizm bezpretensjonalizmu (*radicalisme de la non-pretention*), radykalizm dawania. Zauważa się, że najliczniejsze są wypowiedzi dotyczące radykalizmu dawania, a pierwszym motywem oraz fundamentem radykalizmu ewangelicznego w ogóle jest bezwarunkowe stawianie Chrystusa nad wszelkie inne wartości. Pierwszeństwo Chrystusa i Jego orędzia domaga się stawiania Go ponad własne dobra materialne, ponad własną rodzinę, ponad swoje życie fizyczne i ostatecznie ponad swoją własną osobę. Przyjęcie Chrystusa przez wiarę oznacza obranie nowej egzystencji modyfikującej stosunek do życia, do dóbr materialnych, do drugiego człowieka. Pierwszeństwo dawane Chrystusowi, bezwarunkowa miłość bliźniego, wolność w stosunku do dóbr materialnych i dzielenie się nimi z ubogimi — jak wskazuje na to historia życia chrześcijańskiego — bywało często uważane za obowiązujące jedynie grupę wybranych, praktykujących radykalizm ewangeliczny, a nie odnoszące się do ogółu wiernych. Autor wyraża nadzieję, że jego studium przyczyni się do zrewidowania tego poglądu i wykaze, że takie pojmowanie radykalizmu ewangelicznego jest tylko częściowe i niedokładne. Wymagania bowiem ewangeliczne mają moc obowiązującą wszystkich uczniów Chrystusa. Jedyny wyjątek stanowi legion o beżeństwie dla królestwa Bożego, który ma charakter rady i przeznaczony jest dla tych, którzy mogą to pojąć (Mt 19, 12).

Omawiana praca jest pionierską, co sam autor również stwierdza, już przez to, że nie dotyczy jakiegoś tekstu czy tematu ściśle biblijnego lecz aplikacji wyrazu „radykalizm” do Ewangelii, co nie było dotąd przedmiotem studium egzegetycznego w tym zakresie. Autor wypełnia lukę w tej dziedzinie i otwiera drogę do dalszych badań.